

14. november 2023

Innspill til Landbruks- og matdepartementet

BÆREKRAFTIGE MATSYSTEM

Spire mener at et bærekraftig målbilde må baseres på rettferdig matsikkerhet, økt matsuverenitet og solidaritet, sjølforsyning og miljøvennlig produksjon som sikrer klima, biologisk mangfold og nøysom ressursbruk.

Klima- og miljøvennlig matproduksjon

Norsk hav- og landbrukspolitikk må gjennomgå drastiske endringer for å gå i en reelt bærekraftig retning. Gjort riktig er hav- og landbruket en del av løsningen på klima- og miljøproblemene. Teknologiske løsninger i landbruket kan være viktig, men kan ikke føre til økt gjeld og strukturrasjonalisering som fører til nedleggelse av gårdsbruk.

Spire foreslår:

- All matproduksjon skal baseres på agroøkologiske prinsipper. Norsk matproduksjon skal bidra positivt til mennesker, natur og miljø. Dette må reflekteres i lowverk, handelsavtaler og tilskuddsordninger.
- Norge må stille krav til en demokratisk utvikling av teknologi i matsystemet der innsamlet data skal tilhøre fellesskapet. Dette må stilles som krav til investorer både i Norge og i andre land.
- Norsk landbruk skal kutte klimagassutslipp, og mest mulig av innsatsfaktorer og energi sikres gjennom et lokalt kretsløp.

Bærekraftig fôr

Sjølforsyning er et bærende prinsipp i arbeidet med å sikre bærekraftig fôr. Fôr til dyr bør være grovfôrbasert og man må utnytte beiteareal, som ikke kan utnyttes til annen matproduksjon.

Spire foreslår:

- Norge må snarest starte opptrappingsarbeidet for økt sjølforsyningsgrad til minst 50% innen 2026 korrigert for import av kraftfôr.
- Bønder som bruker og produserer norsk grovfôr og utnytter beiteressurser må få økt arealtilskudd, driftsvansketilskudd og utmarksbeitetilskudd i tillegg til investeringsstøtte.
- En utfasing av importert soya og soyaavhengighet understøttet av prisnedskrivning på importert fôrråvare og priskontroller for en økt norskproduksjon av proteinrike fôr (korn, havre, belgfrukter, tang).
- Fortsatt restriktive GMO-regler basert på føre-var-prinsippet og kravene om at eventuelle GMO-er skal være etisk forsvarlig, ikke skade miljø eller helse, skal bidra til bærekraftig utvikling, samt ha åpenbare samfunnsnyttige egenskaper.

Konkurranseskraftig verdiskaping i verdikjeden for mat i hele landet

Det må sikres et større mangfold av matvarer og en bredere variasjon i verdikjeder representert i det norske markedet for mat. I dag er leveringskontrakter og infrastruktur et av de største hindrene for økt produksjon av grønt hos småskala produsenter fordi det ikke er forenelig med effektiv produksjon, pakking og distribusjon.

Spire foreslår:

- Lokalsamfunn må ha makt over egen matproduksjon, og verdiene fra matproduksjonen må komme lokalsamfunn til gode.
- At matvareprisene øker i tråd med de reelle produksjonskostnadene, og butikkjedenes stadig økende makt og andel av omsetningen begrenses.
- Støtte bærekraftige og lokalbaserte salgskanaler som Reko-ring og andelslandbruk, som bryter opp dagligvarekjedenes monopol.
- Støtte til opprettelse av felleslagre for mindre grøntprodusenter
- Øke produksjonen av matkorn, grønnsaker, frukt og belgvekster og støtte etablering av flere markedshager og andre småskala grøntproduksjoner

Sunt og bærekraftig kosthold

Kostholdsråd er et viktig politisk virkemiddel, som bør utnyttes i arbeidet for et bærekraftig og *rettferdig* matsystem. Derfor bør kostholdsråd inkludere hensyn til bærekraft, og det er nødvendig at dette er basert på helhetlig tankegang, og ikke redusert til et fokus på klimagassutslipp.

Spire foreslår:

- Kostholdsråd må fokusere på bærekraft, og ta utgangspunkt i ressursgrunnlaget vi har i Norge, for å bidra til økt sjølforsyning. En prosess rundt nasjonale kostholdsråd må legge til rette for bred involvering av sivilsamfunn.
- Offentlige instanser må gjøres bedre i stand til å basere innkjøp på lokal og bærekraftig mat.

Norges bidrag til et bærekraftig matsystem globalt

Norge har et solidarisk ansvar for å arbeide mot matusikkerhet og sult på et globalt nivå. Det er nødvendig at man sikrer samstemthet i handelspolitikk, næringspolitikk og bistandspolitikk.

Spise foreslår:

- Regjeringa må aktivt bruke handlingsrommet i tollvernet med tanke på kronetoll og prosenttoll for å sikre norsk matproduksjon, samt aktivt støtte land i det globale Sør til å gjøre det samme.
- Regjeringa må ansvarliggjøre norsk næringsliv, og sørge for at investeringer i utlandet ikke forhindrer andre lands evne til å sikre egen befolkning bærekraftig mat og landbruk basert på agroøkologiske prinsipper.

På vegne av Spire

Elise Åsnes, Leder

Lise Saga, Nestleder

Ragnhild Holtan, Styrerepresentant for Matutvalget